

UNIwersYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Etyka zawodu psychologa Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Psychologia	Cykl dydaktyczny 2023/24	
Specjalność -	Kod zajęć 23PSYS.5100.04285.23	
Jednostka organizacyjna Wydział Psychologii i Kognitywistyki	Języki wykładowe polski	
Poziom studiów studia jednolite magisterskie	Obligatoryjność Obowiązkowy	
Forma studiów studia stacjonarne	Blok zajęciowy Przedmioty ogólne	
Profil studiów profil ogólnoakademicki		
Koordinator zajęć	Władysław Paluchowski	
Prowadzący zajęcia	Władysław Paluchowski, Jerzy Marian Brzeziński	
Okres Semestr 9	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Wykład: 30, Egzamin	Liczba punktów ECTS 5

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Poznanie wartości i norm etycznych, w które uwikłane jest wykonywanie zawodu psychologa – prywatność i intymność, tolerancja, godność, prawdomówność, wolność, odpowiedzialność.
C2	Ukształtowanie umiejętności posługiwania się systemami normatywnymi w odniesieniu do badawczych, diagnostycznych i terapeutycznych działań psychologa.
C3	Analizowanie problemów i dylematów etycznych w różnych dziedzinach psychologii. Umiejętność podejmowania decyzji etycznych dotyczących roli zawodowej psychologa
C4	Stymulowanie wrażliwości etycznej i refleksji dot. różnych aspektów zawodu psychologa.
C5	Uświadomienie roli własnej aktywności w procesie poszerzania własnej wiedzy oraz budowania profesjonalnych umiejętności.

Wymagania wstępne

Brak wymagań wstępnych.

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	zna sens stosowania psychologii w obszarze działań diagnostycznych i pomocowych i ich etyczne konsekwencje	PSY_K5_W03, PSY_K5_W07, PSY_K5_W10, PSY_K5_W14, PSY_K5_W15	Test
W2	zna podstawowe pojęcia etyki zawodowej	PSY_K5_W15	Test
W3	zna zalecenia i zakazy, formułowane w różnych kodeksach etycznych	PSY_K5_W10, PSY_K5_W13	Test
W4	zna etyczne dylematy towarzyszące wykonywaniu specjalistycznych działań psychologicznych w roli zawodowej psychologa	PSY_K5_W10, PSY_K5_W13, PSY_K5_W15	Test
W5	zna etyczne wymagania wobec pracowników naukowych dotyczące prowadzenia, prezentowania i oceniania badań naukowych	PSY_K5_W09, PSY_K5_W15	Test
Umiejętności - Student/ka:			
U1	umie kierować się kodeksami etycznymi w zawodzie psychologa	PSY_K5_U02, PSY_K5_U05, PSY_K5_U08	Test
U2	potrafi przełożyć zalecenia i zakazy, formułowane w kodeksach etycznych, na język profesjonalnych działań.	PSY_K5_U06, PSY_K5_U07, PSY_K5_U13	Test
Kompetencji społecznych - Student/ka:			
K1	potrafi posłużyć się podstawowymi teoriami etyki ogólnej w celu zrozumienia ograniczeń swojej działalności profesjonalnej	PSY_K5_K02	Test

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
K2	potrafi widzieć kontekstowo zalecenia i zakazy, sformułowane w kodeksach etycznych	PSY_K5_K04, PSY_K5_K05, PSY_K5_K06, PSY_K5_K11	Test
K3	potrafi rozpoznawać konflikt interesów	PSY_K5_K01, PSY_K5_K04	Test
K4	potrafi rozpoznawać zagrożenie wynikające z prób deprecjonowania zawodu psychologa	PSY_K5_K04, PSY_K5_K06, PSY_K5_K07	Test
K5	rozumie wagę działań na rzecz zwiększenia zaufania społeczeństwa do psychologicznych praktyk diagnostycznych, eksperckich i pomocowych	PSY_K5_K02, PSY_K5_K04, PSY_K5_K11, PSY_K5_K12	Test

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Podstawowe systemy etyczne. Człowiek jako wartość. Imperatyw kategoryczny. Dylemat etyczny. Etyka deontologiczna. Kodeksy a etyka. Etyka zawodowa.	W2, W3, K1	Wykład
2.	Korporacje zawodowe i ich etyka. Opinia społeczna na temat zawodów zaufania publicznego. Spontaniczne skojarzenia z określeniem „zawód zaufania publicznego”. Cechy zawodu zaufania publicznego. Konflikt interesów.	W3, K1, K3	Wykład
3.	Zawodowe kodeksy etyczne: ich struktura i treść. Podstawowe wymagania wobec kodeksów. Struktura kodeksów. Przysięga Hipokratesa. Tradycyjne kodeksy etyczne. Współczesne kodeksy etyczne. Kodeks etyczny a prawo. Zakres kodeksu. Celowość istnienia kodeksów. Przestrzeganie kodeksów. Naruszanie kodeksu. Czy psychologom potrzeba kodeksu? Jak uprawiać etykę? Jak propagować etykę?	W3	Wykład
4.	Kodeks Etyczno-Zawodowy Psychologa PTP. Zasady etyczne psychologów wg APA. Zasada kompetencji. Zasada prawości. Zasada odpowiedzialności naukowej i zawodowej. Zasada szacunku do praw i godności ludzi. Zasada troski o dobro innych. Zasada społecznej odpowiedzialności. Etyka zawodowa psychologów w świetle kodeksów etycznych. Podstawowe zasady działalności zawodowej psychologa. Prawa podstawowe. Godność. Autonomia. Intymność. Poufność.	W1, W3	Wykład
5.	Prawa i obowiązki osoby badanej za pomocą testu psychologicznego w świetle: Standardów dla testów stosowanych w psychologii i pedagogice (rozdz. 7-11). Zasady doboru technik diagnostycznych. Dostęp do narzędzi. Ograniczenia dystrybucji. Testy a prawo autorskie. Kompetencje do badania testami. Oczywiste zasady psychodiagnostyki. Dokumentacja diagnozy. Tajemnica zawodowa. Udostępnianie danych zebranych w procesie diagnostycznym. Badania podczas selekcji. Komunikowanie. Podstawowe zasady opracowywania opinii. Wpływ opinii wydawanych przez psychologów. Jawność opinii.	W1, W3, W4, U1, U2, K2	Wykład

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
6.	Zgoda na podjęcie działań psychologicznych. Etyka psychoterapeuty. Ryzyka osoby wspomaganej. Pomoc psychologiczna a wartości. Dziecko jako klient. Forma pomocy a wartości. Pomoc psychologiczna – definicja. Relacja pomagania. Specyfika sytuacji pomagania. Etyczne problemy pomagania. Podstawowa zasada – zawarcie kontraktu. Kontrakt - uwagi krytyczne. Zakończenie psychoterapii. Ingerowania w życie klienta. Powściągliwość w kontaktach. Kontakty seksualne. Praca z ciałem. Krytyka terapii Jeffrey’a Massona.	W1, W3, W4, U1, U2, K2	Wykład
7.	Dylematy etyczne wg APA. Komercyjne działania psychologów. Dylematy komercjalizacji. Zasady reklamy usług psychologicznych. Zasady wypowiedzi w mediach. Czasopismo udostępniające metody diagnostyczne osobom nieuprawnionym. Z psychologią w tytule... czyli o (pseudo)kształceniu psychologów.	W1, W3, W4, U1, U2, K2	Wykład
8.	Praktyka badawcza w kontekście kodeksów etycznych psychologów: Polskie Towarzystwo Psychologiczne (1991): Kodeks etyczno-zawodowy psychologa; American Psychological Association – Committee for the Protection of Human Participants in Research (1982): Ethical principles in the Conduct of Research with Human Participants; American Psychological Association (2010): Ethical Principles of Psychologist and Code of Conduct. European Federation of Professional Psychologists Associations (1995). Meta-Code of Ethics.	W5, K4, K5	Wykład
9.	Problemy specjalne związane z respektowaniem nakazów/zakazów ujętych w kodeksach etycznych odnoszących się do praktyki badawczej. Okłamywanie osób uczestniczących w badaniu (naukowym) psychologicznym. Narażanie osób badanych na cierpienie, wstyd, lęk i zaniżanie ich samooceny. Rola wywiadów posteksperymentalnych. Osoby „specjalne”: ochotnicy, strażacy, żołnierze, więźniowie, osoby z upośledzeniem umysłowym, pacjenci, uczniowie. Wykładowca-psycholog w roli badacza i student w roli osoby uczestniczącej w badaniu (naukowym).	W5, K4, K5	Wykład
10.	Psycholog-badacz w społeczności uczonych – psycholog-badacz w społeczeństwie. Informowanie społeczności uczonych o uzyskanych rezultatach badawczych. Plagiat, fałszowanie wyników, zmyślanie wyników. Nastawienie na konfirmację wyników – „pomaganie” hipotezom. Psycholog-badacz jako członek zespołu badawczego. Rezultat badawczy jako podstawa praktycznego działania.	W5, K4, K5	Wykład

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Wykład	Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień, Wykład konwersatoryjny, Wykład problemowy

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Wykład	Egzamin pisemny (test wiadomości) - powyżej 60% poprawnych odpowiedzi - ocena pozytywna; punkty dodatkowe do wyniku egzaminu za aktywny udział w zajęciach (praca fakultatywna: propozycja dylematu etycznego na blogu dydaktycznym i/lub dyskusja nad innym dylematem i/lub propozycja pytania problemowego)

Literatura

Obowiązkowa

1. Brzeziński, J. (2017). Psycholog wobec osób uczestniczących w badaniach naukowych - między poprawnością metodologiczną a poprawnością etyczną. W: Brzeziński, J., Chyrowicz, B., Toeplitz, Z., Toeplitz-Winiewska, M. (red.). Etyka zawodu psychologa. Wydanie nowe. (169-206). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
2. Chyrowicz, B. (2017). „Etyczna wrażliwość” psychologii i psychologów. W: Brzeziński, J., Chyrowicz, B., Toeplitz, Z., Toeplitz-Winiewska, M. (red.). Etyka zawodu psychologa. Wydanie nowe. (87-110). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
3. Chyrowicz, B. (2017). Etyka zawodu psychologa - etyka psychologiczna. W: Brzeziński, J., Chyrowicz, B., Toeplitz, Z., Toeplitz-Winiewska, M. (red.). Etyka zawodu psychologa. Wydanie nowe. (64-86). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
4. Galewicz, W. (2009). O etyce badań naukowych. *Diametros*, 19, 48-57.
5. Jones, C., Shillito-Clarke, C., Syme, G., Hill, D., Casemore, R., Murrin, L. (2005). Co wolno, a czego nie wolno terapeutom. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
6. Marchewka, K. (2014). Etyka w psychoterapii. *Diametros*, 42, 124-149.
7. Paluchowski, W. J. (2021). Diagnozowanie i opiniowanie źródłem problemów oraz dylematów etycznych. *Testy psychologiczne w praktyce i badaniach*, 1, 1-20. <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/tppb/article/view/26519/25777>
8. PTP (2018). Kodeks Etyczny Psychologa Polskiego Towarzystwa Psychologicznego. http://www.ptp.org.pl/teksty/NOWY_KODEKS_PTP.pdf
9. Toeplitz-Winiewska, M. (2017). Podstawowe zasady, które powinny być respektowane przez psychologa. W: Brzeziński, J., Chyrowicz, B., Toeplitz, Z., Toeplitz-Winiewska, M. (red.). Etyka zawodu psychologa. Wydanie nowe. (125-148). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Dodatkowa

1. Bogatyńska-Kucharska, A., Sikora, K., Steć, M. (2019). Nowelizacja kodeksu etyczno-zawodowego psychologa - założenia i podstawy projektu. *Psychologia Wychowawcza*, 15, 166-178.
2. Bogatyńska-Kucharska, A., Steć, M., Sikora, K., Szafranski, M. (2019). Nowelizacja kodeksu etyczno-zawodowego psychologa. *Psychologia Wychowawcza*, 15, 179-187.
3. Hornowska, E., Paluchowski, W.J. (2016). Opiniowanie czy formowanie? Z doświadczeń Komisji Etyki ds. Projektów Badawczych przy Instytucie Psychologii UAM. *Nauka*, 2, 163-169. <https://journals.pan.pl/Content/92511/mainfile.pdf>
4. Grabski, M. W. (2009). Uczciwość i wiarygodność nauki. *Praktyka. Nauka*, 2, 37-59.
5. Masson J. (2004), *Przeciwko terapii.*: Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
6. Kucharski, J. (2019). Kodeks Etyczno-Zawodowy Psychologa - analiza krytyczna wybranych zagadnień. *Psychologia Wychowawcza*, 15, 152-165.
7. Paluchowski, W. J. (2019). Wytyczne diagnostyki osób z niepełnosprawnościami - historia powstawania. *Testy psychologiczne w praktyce i badaniach, Numer specjalny: Standardy diagnozowania*, 2, 41-56. <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/tppb/article/view/26515/26813>
8. Paluchowski, W.J., Wojtowicz B. (2021). Zmiany Kodeksu Etyki Zawodowej - diagnozowanie. *Testy psychologiczne w praktyce i badaniach*, 1, 21-32. <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/tppb/article/view/27359/25778>
9. Sikora K. (2013), Dobro odbiorcy w kodeksach etyczno-zawodowych psychologów, „Roczniki Psychologiczne” , 16, 4, 587-601. <https://ojs.tnku.pl/index.php/rpsych/article/view/476/498>
10. Sikora K. (2013), Odpowiedź na polemikę, „Roczniki Psychologiczne” 16 4: 701-710. <https://ojs.tnku.pl/index.php/rpsych/article/view/492/514>
11. Toeplitz-Winiewska, M. (2013). Czy można zdefiniować „dobro” klienta psychologa? *Roczniki Psychologiczne* 16, 4, 681-684. <https://ojs.tnku.pl/index.php/rpsych/article/view/488/510>
12. Toeplitz-Winiewska M. (red.). (2000). Etyczne aspekty uprawiania zawodu psychologa. W: J. Strelau (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki* (t. 3, s. 823-836). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
13. Wójtowicz, B. (2021). Szczegółowe przepisy etyczne dotyczące diagnozy psychologicznej w II części Kodeksu Etycznego Psychologa PTP - historia dyskusji. *Testy Psychologiczne w Praktyce i Badaniach*, 1, 33-49. <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/tppb/article/view/27477/25782>

14. Zespół ds. kodeksu w obszarze diagnozy PTP (2020). Propozycje szczegółowych przepisów etycznych dotyczących diagnozy psychologicznej II części Kodeksu Etycznego Psychologa PTP.
<https://ptp.krakow.pl/wp-content/uploads/2020/03/Diagnoza-psychologiczna-propozycje-II-cze%CC%A8ci-KEP-PTP.-Projekt-z-dn.-10.02.2020..pdf>
15. Materiały prezentowane na stronie WWW zajęć <http://paluchja-zajecia.home.amu.edu.pl/?dzial=etyka> Materiały prezentowane na blogu dydaktycznym: <http://dylematyetyczne.blogspot.com/>

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Wykład	30
Przygotowanie do zajęć	10
Czytanie wskazanej literatury	50
Przygotowanie do egzaminu	15
Inne	25
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 130
Liczba punktów ECTS	ECTS 5

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
PSY_K5_K01	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do przejawiania prospołecznej postawy wobec osób o różnych potrzebach w zakresie wsparcia i pomocy psychologicznej, kontaktowania się i prowadzenia rozmowy diagnostycznej w celu określenia tych potrzeb.
PSY_K5_K02	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do krytycyzmu wobec własnych poglądów oraz do ich zmiany w świetle danych i argumentów; podejmowania dalszego kształcenia na skutek identyfikacji ograniczeń własnej wiedzy i umiejętności.
PSY_K5_K04	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do wrażliwego reagowania na zagadnienia uczciwości intelektualnej w działaniach własnych i innych osób, respektowania zasad prowadzenia badań w sposób rzetelny.
PSY_K5_K05	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do etycznego postępowania w swojej działalności diagnostycznej, badawczej i publikacyjnej oraz w obszarze udzielania pomocy psychologicznej.
PSY_K5_K06	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do nawiązywania kontaktu i współpracy z różnymi grupami społecznymi, w zróżnicowanych warunkach środowiskowych.
PSY_K5_K07	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do kontaktowania się i współpracy ze specjalistami reprezentującymi różne specjalności w zakresie działań diagnostycznych i pomocowych w różnych obszarach psychologii stosowanej.
PSY_K5_K11	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do poszerzania i aktualizowania wiedzy w interesujących go dziedzinach nauki.
PSY_K5_K12	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do propagowania zasady dbałości o zdrowie psychiczne i fizyczne w swoim środowisku pracy, rozpoznawania potencjalnych zagrożeń dla zdrowia psychicznego i somatycznego.
PSY_K5_U02	Absolwent/ka potrafi wyszukiwać informacje z literatury, baz danych i innych źródeł, z wykorzystaniem Internetu, ze świadomością działających w nim mechanizmów.
PSY_K5_U05	Absolwent/ka potrafi rozpoznawać i krytycznie oceniać istotę i przebieg różnych zjawisk społecznych z perspektywy jednostki, grup i instytucji społecznych.
PSY_K5_U06	Absolwent/ka potrafi wyjaśnić funkcjonowanie psychospołeczne osoby na podstawie zastosowania odpowiednich koncepcji i modeli osobowości wskazujących na mechanizmy intrapsychiczne i ich złożone uwarunkowania oraz wykorzysta tę wiedzę w postępowaniu diagnostycznym.
PSY_K5_U07	Absolwent/ka potrafi rozpoznawać i opisać oraz wyjaśnić uwarunkowania występujące między ludźmi wynikające z różnic temperamentu, osobowości i odmienności we wzorcach funkcjonowania społecznego.
PSY_K5_U08	Absolwent/ka potrafi stworzyć scenariusze postępowania diagnostycznego, profilaktycznego i pomocowego dla osób z grup niskiego i wysokiego ryzyka problemów i zaburzeń psychicznych w różnych kontekstach środowiskowych i życiowych.
PSY_K5_U13	Absolwent/ka potrafi tworzyć szczegółową dokumentację wyników realizacji zadań badawczych; przygotować opracowanie zawierające omówienie tych wyników, wnioski z badania i rekomendacje.
PSY_K5_W03	Absolwent/ka zna i rozumie różnorodne podejścia do analizy procesu rozwoju człowieka w cyklu życia.
PSY_K5_W07	Absolwent/ka zna i rozumie podstawowe koncepcje psychologiczne i integracyjne osobowości oraz posiada wiedzę z obszaru psychologii różnic indywidualnych.
PSY_K5_W09	Absolwent/ka zna i rozumie sens planowania i prowadzenia badań eksperymentalnych oraz korelacyjnych, właściwego i umiejętnego posługiwania się narzędziami analizy statystycznej.
PSY_K5_W10	Absolwent/ka zna i rozumie w pogłębiony sposób sens stosowania psychologii w obszarze działań diagnostycznych i pomocowych, zwłaszcza w dziedzinach psychologii: zdrowia, klinicznej, pracy i organizacji, społecznej i edukacji.
PSY_K5_W13	Absolwent/ka zna i rozumie etapy postępowania diagnostycznego, zasady prowadzenia diagnozy dla różnych celów oraz sposoby integracji uzyskanych rezultatów z użyciem różnych narzędzi badawczych.
PSY_K5_W14	Absolwent/ka zna i rozumie warunki stosowania różnych narzędzi badawczych i diagnostycznych, ich administracji i interpretacji uzyskanych rezultatów w pogłębiony sposób.

Kod	Treść
PSY_K5_W15	Absolwent/ka zna i rozumie etyczne i prawne uwarunkowania badań naukowych, postępowania diagnostycznego w psychologii oraz udzielania pomocy psychologicznej.